Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра міжнародної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи
_____Жильцов О.Б.
«____» _____2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА

для студентів

спеціальності	051 Економіка
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	051.00.01 Економіка міста. Урбаністика

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 0258/26
Начальник відділу моніторингу якості освіти
(підпис) (прізвище, ініціали)
«31» серпня 20 26 р.

Київ – 2026

Розробник:
доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки
Ушенко Наталя Валентинівна

Викладач:
доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки
Ушенко Наталя Валентинівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки
Протокол 28.08.2026 р. № 19

Завідувач кафедри _____ В.В. Лойко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми) 051.00.01 Економіка міста. Урбаністика
27.08.2026 р.
Керівник освітньої програми _____ Ю.М. Жукова

Робочу програму перевірено
27.08.2026 р.

Заступник директора/декана _____ О.О. Казак

Пролонговано:
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20___ р., протокол № ___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 кредити / 120 годин	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	26	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета дисципліни: формування у студентів знань теорії та практики поведінкової економіки, розуміння поведінкових закономірностей та їх впливу на перебіг економічних процесів, методів, інструментів і механізмів, що визначають поведінку економічних агентів, формування на цій основі професійних компетентностей у сфері прийняття економічних рішень, зокрема щодо функціонування муніципальних систем.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування системи теоретичних знань щодо положень, природи та інструментарію поведінкової та експериментальної економіки;

- засвоєння правил, принципів, оволодіння інструментами та методами дослідження впливу поведінкових чинників на діяльність інститутів і прийняття економічних рішень;

- розвиток умінь і навичок застосування поведінкових моделей та аналізу у розвитку економічних відносин, управлінні економічними суб'єктами та розробленні ефективних стратегій впливу на поведінку економічних агентів.

3. Результати навчання за дисципліною.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність, категорії та концепції поведінкової економіки;
завдання та методи поведінкової економіки;
відмінності традиційних та поведінкових економічних моделей;
обмеження раціональної моделі та типові помилки в економічних рішеннях, що нею обумовлені;
особливості міжчасового вибору та основні положення теорії перспектив;
соціальні, когнітивні та емоційні чинники, що впливають на зміну ієрархії уподобань економічних агентів;
соціально-психологічні та фізіологічні механізми прийняття рішень;
евристики, фрейми та аномалії в економічній поведінці;
методи та інструменти оцінювання і моделювання економічної поведінки;
практичні аспекти застосування соціальних, когнітивних та емоційних чинників у різних сферах економічної діяльності;
логіку та методику проведення соціально-економічних досліджень;
систему управління конфліктами в муніципальних системах;

вміти:

здійснювати оцінювання раціональності поведінки економічних суб'єктів; визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі під час вирішення практичних економічних завдань;

здійснювати оцінювання впливу поведінкових чинників на діяльність економічних суб'єктів;

застосовувати поведінкові моделі у процесі здійснення економічного прогнозування;

застосовувати методи управління внутрішньою мотивацією та трудовою активністю;

забезпечувати достовірність економічних прогнозів;

здійснювати імплікацію поведінкового підходу в систему управління економічним розвитком міста;

застосувати інструменти з пропонування та проведення медіації у професійній діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання:

РН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторні:					Самостійні
		Лекції	Практичні	Семінари	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовний модуль 1. Теорія та методологія поведінкової економіки							
Тема 1. Поведінкова економіка в системі економічних наук	6	2	-	2	-	-	2
Тема 2. Психофізіологічні основи поведінки та нейроекономіка	6	2	2	-	-	-	2
Тема 3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності	6	2	2	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	**20**	**6**	**4**	**2**	**-**	**-**	**6**

Змістовний модуль 2. Експериментальна поведінкова економіка							
Тема 4. Прийняття рішень в умовах ризику	6	2	2	-	-	-	2
Тема 5. Евристики в прийнятті економічних рішень	6	2	-	2	-	-	2
Тема 6. Аномалії в економічній поведінці	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	**20**	**6**	**2**	**4**	**-**	**-**	**6**
Змістовний модуль 3. Економічна поведінка							
Тема 7. Соціальні аспекти економічної поведінки	8	2	-	2	-	-	4
Тема 8. Поведінка споживача у архітектурі бізнес-рішень	6	2	2	-	-	-	2
Тема 9. Поведінкові підходи вирішення конфліктів в муніципальній системі	10	4	2	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	**26**	**8**	**4**	**4**	**-**	**-**	**8**
Змістовний модуль 4. Поведінкові фактори економічного зростання							
Тема 10. Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки	10	4	2	2	-	-	2
Тема 11. Поведінкові моделі суб'єктів ринку праці	6	2	2	-	-	-	2
Тема 12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою	6	2	-	2	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом	**24**	**8**	**4**	**4**	**-**	**-**	**6**
Семестровий контроль	**30**	-	-	-	-	-	-
Усього	**120**	**28**	**14**	**14**	**-**	**-**	**26**

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теорія та методологія поведінкової економіки

Тема 1. Поведінкова економіка в системі економічних наук

Еволюція уявлень про людину в економічних теоріях. Поведінкова економіка як наука про прийняття економічних рішень, реальні економічні стосунки та економічну поведінку. Раціональність, раціональна та ірраціональна поведінка. Відмінності класичної та поведінкової моделей людини в економіці. Основні поняття та категорії поведінкової економіки: відношення, цінності, переваги, вибір. Сфери застосування поведінкових знань в економіці. Прогноз в економіці та інших гуманітарних науках. Суб'єктивний образ реальності як ключовий чинник індивідуальної економічної поведінки. Особливості досліджень в економіці та психології. Логіка експерименту в поведінковій економіці. Принципи проведення лабораторних експериментів у поведінковій економіці.

Тема 2. Психофізіологічні основи поведінки та нейроекономіка

Мозок як головна система регуляції поведінки. Мозкові структури. Функції мозкових структур. Види нейронів. Мозкові процеси. Хімічні та фізичні процеси в діяльності мозку. Кодування інформації в мозку. Нейрогуморальна регуляція поведінки.

Нейроекономіка в прийнятті рішень. Поріг прийняття рішення. Нейроекономічна модель прийняття рішень. Переваги і можливості нейроекономічного підходу. Автоматична та емоційна обробка інформації. Самоконтроль з точки зору нейроекономіки. Гроші як товар з власною корисністю. Нейроекономічні феномени.

Психофізіологія прийняття рішень в економіці. Вплив генетики на когнітивні процеси. Етологія в прийнятті економічних рішень. Вплив фізіологічних чинників на когнітивні процеси. Їжа, фізична активність та сон.

Тема 3. Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності

Динаміка мотивації. Поняття мотивації, мотиву, стимула, компенсації. Теорії мотивації. Етапи мотиваційного процесу. Вплив самооцінки на мотивацію. Вплив зовнішніх чинників на мотивацію людини.

Дослідження самоконтролю. Мотиваційні парадокси та феномени. Зовнішня та внутрішня мотивації. Чинники впливу на внутрішню мотивацію. Мотивація до творчої та репродуктивної діяльності. Експеримент К. Дункера. Потокові стани. Модель Бікабо та Тироля.

Емоції як регулятор активності. Афективні механізми підкріплення поведінки. Вплив емоцій на вибір. Управління емоціями. Фактори емоційного впливу. Нейромаркетинг. Емоції в рекламі.

Змістовний модуль 2. Експериментальна поведінкова економіка

Тема 4. Прийняття рішень в умовах ризику

Концепції прийняття рішень в умовах ризику. Концепція очікуваної корисності. Обмеження теорії Неймана-Моргенштерна. Міра неприйняття ризику Ерроу-Пратта. Парадокс Алле. Нетранзитивність переваг в умовах ризику.

Теорія перспектив Канемана-Тверскі: основні постулати теорії. Функція цінності в теорії перспектив. Поняття "точки відліку" та шляхи її формування.

Ефекти ризикованого вибору. Ефект достовірності. Ефект ймовірності. Ефект відображення. Нелінійне оцінювання ймовірностей. Уникнення збитків. Неприйняття ризику як стереотип у поведінці інвесторів. Теорія перспектив у діяльності інших суб'єктів ринку.

Поняття міжчасового вибору. Модель гіперболічного дисконтування. Конструювання переваг при дисконтуванні. Нестійкі переваги та їх моделювання. Прокрастинація та наївність. Валентність подій та її вплив на оцінювання ризику. Оцінювання позитивних та негативних подій. Психологічні принципи оцінювання ризику.

Фреймінг. Залежність вибору від контексту. Види фреймів. Лінгвістика фреймів. Лінгвістичні фрейми як фільтри сприйняття. Ментальний облік. Вибір у ситуації вільного вибору. Вибір у ситуації елімінації варіантів.

Тема 5. Евристики в прийнятті економічних рішень

Евристика доступності. Евристики оцінки частоти та вірогідності. Вплив доступності події на подальший вибір. Ефект якоріння в евристиці доступності. Ретроспективне викривлення. Евристика моделювання. Егоцентризм в оцінюванні доступності.

Евристика репрезентативності. Суб'єктивна ймовірність. Помилки логіки. Помилкове сприйняття випадковості. Вибірковість сприйняття. Вплив закону малих чисел. Репрезентативність в оцінках репрезентативності.

Помилки умовиводу. "Необдумані" рішення. Помилки планування. Помилки в оцінюванні втрат. Надмірна впевненість у судженнях. Ігнорування ретроспективної рефлексії.

Тема 6. Аномалії в економічній поведінці

Індивідуальні аномалії. Ефект переваг. Імпульсивне інвестування. Перевага поточного споживання. Жадібність та страх. Пастка втоплених витрат.

Аномалії групової поведінки. Взаємна корисність. Стадна поведінка. Неприйняття несправедливості. Альтруїстична поведінка та альтруїстичні мотиви.

Аномалії ринкової поведінки. Гіпотеза ефективного рівня оплати праці. Феномени прибутковості акцій. Пастка дивідендів. Календарний ефект. Ефект краю.

Змістовний модуль 3. Економічна поведінка та ефективність ринків

Тема 7. Соціальні аспекти економічної поведінки

Економічні фактори спільної діяльності. Поняття групи. Згуртованість. Статус. Розвиток груп. Групова динаміка. Продуктивність у групах. Соціальне сприяння та соціальне гальмування. Соціальна лінь. Соціальна компенсація.

Групове мислення. Ілюзія захищеності. Раціоналізація. Групова мораль. Стереотипізація. Конформність. Внутрішня цензура. Ілюзія єдності.
Соціальні феномени. Просоціальна поведінка. Групові цінності та альтруїзм. Справедливість та свобода. Моделі кооперативної поведінки. Уникнення нерівності. Функція Фера-Шмідта. Взаємність. Парадокс Тітмусса.

Тема 8. Поведінка споживача у архітектурі бізнес-рішень

Суб'єктивність вартості та ціни. Цінності та критерії прийняття рішення. Сприйняття ціни, власності, транзакцій. Вплив контексту прийняття рішення. Задоволеність ціною та чинники, що її обумовлюють.
Динаміка уподобань. Чинники зміни індивідуальних переваг. Вплив досвіду та рішення за аналогією. Ієрархія критеріїв та її динаміка.
Фактори соціального впливу на прийняття рішення про споживання. Продакт-плейсмент. Вплив модальності репрезентативних систем. Вплив морально-етичних систем.
Економічна поведінка домашніх господарств у міждисциплінарному трактуванні. Особливості моделей поведінки вітчизняних домашніх господарств як власників економічних ресурсів. Оцінка стану та поведінки українських домашніх господарств як споживачів. Можливості формування активних стратегій поведінки домогосподарств в умовах невизначеності зовнішнього середовища в Україні.

Тема 9. Поведінкові підходи вирішення конфліктів в муніципальній системі

Трансформаційна еволюція ролі людського чинника в контексті стійкого розвитку територій та міст. «Муніципальна людина»: ознаки, поняття, роль та значення у формуванні локальної демократії та соціально-економічному розвитку території. Напрямки застосування інструментів поведінкової економіки в системі людиноцентрованого розвитку міста. Механізм імплікації поведінкового підходу в систему управління розвитком міста.
Сутність поняття “емоційний інтелект” та підходи до його концептуалізації. Підходи до вимірювання рівнів сформованості емоційного інтелекту і оцінка його прогностичної цінності. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності. Зв'язок емоційного інтелекту з п’ятіркою “глобальних” факторів особистості.
Специфіка конфліктів на публічній службі та методи їх альтернативного вирішення (альтернативне дисциплінарне провадження, організаційна медіація, омбудсмен). Загальна характеристика нормативно-правового регулювання у сфері вирішення конфліктів на публічній службі. Трудові спори (конфлікти) та особливості процедури їх вирішення. Дисциплінарні провадження на публічній службі. Конфлікти інтересів та процедури їх усунення. Система управління конфліктами у публічній установі. Інструменти для налагодження роботи з пропонуванням медіації. Перебіг і практика медіації.

Змістовний модуль 4. Ефективність ринків

Тема 10. Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки

Гіпотези про ефективність ринків. Взаємодія ринків у загальній рівновазі. Держава і неспроможність ринку: громадські блага, довкілля та інформаційні проблеми. Характерні риси загальної конкурентної рівноваги. Ефективність розподілу ресурсів. Теорія розподілу, що ґрунтується на концепції граничної продуктивності з багатьма виробничими ресурсами.
Конкуренція та економіка добробуту. Теорія суспільного вибору. Механізми суспільного вибору. Суспільний вибір у випадку побічних наслідків економічної діяльності. Зниження ефективності виробництва у випадку побічних наслідків. Політика коригування побічних наслідків: урядові програми та приватні підходи. Тестування ефективності ринків. Аспекти поведінки інвесторів, що впливають на ціни.
Функції суспільного добробуту. Розподіл доходів і теорія граничної продуктивності. Справедливі стани розміщення. Заздрість та рівність. Вимірювання нерівності. Розподіл доходів і майна. Причини нерівності доходу. Вимірювання бідності та її динаміка. Джерела нерівності. Рівність та ефективність. Плата за рівність. Політика боротьби з бідністю:

програми і критика. Державна політика щодо перерозподілу доходів на користь малозабезпечених громадян.

Поведінкові інститути цифрової економіки: вплив на модулі людської поведінки, трансформацію відносин та рівень довіри. Соціальні мережі та штучний інтелект у системі поведінкової економіки. Застосування штучного інтелекту у цифровому маркетингу. Управлінські аспекти використання штучного інтелекту.

Тема 11. Поведінкові моделі суб'єктів ринку праці

Теорія контрактної зайнятості. Моделі «ефективної заробітної плати». Теорія двоїстого (сегментованого) ринку. Можливість застосування моделі регулювання зусиль. Взаємовідносини між зайнятим населенням і встановлення заробітної плати за участі професійних спілок. Вплив діяльності професійних спілок на економіку. Теорія суспільного обміну та її практичне застосування у сфері взаємовідносин зайнятого населення.

Моделі вирівнювання заробітної плати і зростання продуктивності. Модель встановлення заробітної плати залежно від норм справедливості, що діють у суспільстві. Заробітна плата на окремих ринках праці. Відмінності в заробітній платі між окремими групами населення. Вирівнювання відмінності в заробітній платі. Проблема власника і агента. Елементи ренти в заробітній платі. Дискримінація за статтю і расовою приналежністю. Точка перелому в грі сусідства, моделювання сегрегації та класифікації. Економічні та соціальні аспекти міграції.

Тема 12. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою

Еволюційний та спонтанний порядок. Концептуальна модель громад, держав і ринків. Відносини держави та ринкових інститутів. Питання рівноцінності держави та ринку. Проблеми координації та інституційні реакції. Завдання координації без втручання уряду. Економічна відсталість як результат провалів у вирішенні задачі координації. Сітьовий аналіз ринку. Економіка як частина соціальної структури. Співробітництво, кооперація та солідарність як основа економічної дії. Розподіл виграшу від співробітництва і кооперації. Взаємний моніторинг агентів; особисті, колективні та державні інтереси. Витіснення інститутів, інституційна комплементарність.

Причини виникнення і припинення кооперації у великій групі. Моделі багаторівневого відбору. Груповий відбір. Кооперативна поведінка у суспільстві. Пригнічення внутрішньогрупових відмінностей з метою сприяння успіху зовнішньогрупової конкуренції.

Робота в Центрі розвитку компетентностей із соціальної економіки та поведінкових моделей бізнесу

Практичні заняття з тем 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11. Завдання у практичній лабораторії поведінкової економіки передбачають представлення індивідуальних експериментальних спостережень, проведення інтерактивних ігор, практикум з медіації, бізнес-симуляції, презентацію та захист проєктів.

Матриця відповідності тем дисципліни результатам навчання

№	Тема	РН 5	РН 7	РН 21
1	Поведінкова економіка в системі економічних наук		●	●
2	Психофізіологічні основи поведінки та нейроекономіка		●	
3	Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності	●	●	
4	Прийняття рішень в умовах ризику	●		●
5	Евристики в прийнятті економічних рішень		●	
6	Аномалії в економічній поведінці		●	
7	Соціальні аспекти економічної поведінки	●	●	
8	Поведінка споживача у архітектурі бізнес-рішень	●	●	
9	Поведінкові підходи вирішення конфліктів в муніципальній системі	●		●
10	Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки	●		●
11	Поведінкові моделі суб'єктів ринку праці		●	●
12	Співробітництво і кооперація в управлінні економікою	●		●

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1.	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	4	4	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	2	2	1	1	2	2	2	2
3	Відвідування семінарських занять	1	1	1	2	2	2	2	2	2
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	3	15	3	15
5	Робота на практичних заняттях	10	2	20	1	10	2	20	2	20
6	Робота на семінарських заняттях	10	1	10	2	20	2	20	2	20
7	Виконання модульної (контрольної) роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				**76**		**86**		**88**		**88**
Максимальна кількість балів:			***328***							
Розрахунок коефіцієнта:			***328/60=5,5***							
Екзамен			***40***							
Загалом			***100***							

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ тем	Назва теми	К-ть год.	Бали
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.			
1-3	Розробити мотиваційну програму для співробітника (оберіть кандидатуру із групи) на основі використання результатів мотиваційного аналізу з конкретизацією відповідності стимул – мотив.	6	15
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.			
4-6	Зняти командою (3-5 осіб) аматорський відео-ролик про навчальний курс «Поведінкова економіка», який є продуктом, інтелектуальною розробкою та може становити потенційний інтерес для споживача як інноваційний освітній продукт.	6	15
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.			
7-9	Провести оцінку вартості (ціни) суспільного блага експериментальним шляхом. Зміст експерименту: студент обирає об’єкт дослідження в системі муніципальної економіки (наприклад, будівництво спортивного майданчика, дитячого садка, установку пандусів в районі міста, оздоровлення дітей, вартість навчання в університеті тощо), розробляє програму польового експерименту (анкетування, цільова аудиторія) відповідно до принципів і методик поведінкової економіки, оцінює вартість (цінність) суспільного блага. Результати експерименту: обробити результати, узагальнити, інтерпретувати, представити у звітній формі.	8	15
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4.			
10-12	Провести власні експерименти з варіаціями ігор «Дилема в’язня», «Диктатор», «Ультиматум» та інші. Зміст експерименту: сформувати групу для участі в експерименті з числа друзів, родичів, знайомих, студентів інших спеціальностей. Експеримент: розробити варіації ігор, провести експеримент, обробити результати. Результати експерименту узагальнити та представити у вигляді презентації (письмового звіту). Засвоїти результати експерименту для власного зростання як фахівця в стратегічному мисленні.	6	15
	Разом	26	60

Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год., лекції – 28 год., практичні заняття – 14 год., семінарські заняття – 14 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 26 год., семестровий контроль – 30 год., підсумковий контроль – екзамен.

Модулі	Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Змістовний модуль 3			Змістовний модуль 4		
Назва модуля	Теорія та методологія поведінкової економіки			Експериментальна поведінкова економіка			Економічна поведінка			Поведінкові фактори економічного зростання		
лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Теми лекцій	Поведінкова економіка в системі економічних наук	Психофізіологічні основи поведінки та нейроекономіка	Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності	Прийняття рішень в умовах ризику	Евристики в прийнятті економічних рішень	Аномалії в економічній поведінці	Соціальні аспекти економічної поведінки	Поведінка споживача у архітектурі бізнес-рішень	Поведінкові підходи вирішення конфліктів в муніципальній системі	Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки	Поведінкові моделі суб’єктів ринку праці	Співробітництво і кооперація в управлінні економікою
Теми практичних занять		Психофізіологічні основи поведінки та нейроекономіка	Внутрішня мотивація та механізми підтримки діяльності	Прийняття рішень в умовах ризику				Поведінка споживача у архітектурі бізнес-рішень	Поведінкові підходи вирішення конфліктів в муніципальній системі	Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки	Поведінкові моделі суб’єктів ринку праці	
Теми семінарських занять	Поведінкова економіка в системі економічних наук				Евристики в прийнятті економічних рішень	Аномалії в економічній поведінці	Соціальні аспекти економічної поведінки		Поведінкові підходи вирішення конфліктів в муніципальній системі	Ефективність ринків у теорії поведінкової економіки		Співробітництво і кооперація в управлінні економікою
Самостійна робота	15 балів			15 балів			15 балів			15 балів		
Поточний контроль	МК – 25 балів			МК – 25 балів			МК – 25 балів			МК – 25 балів		
Сума	**328, коефіцієнт: 328/60=5,5**											
ПК	Екзамен – **40** балів											
Загалом	**100**											

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, що студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістовного модулю з дисципліни. Виконання модульних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни протягом конкретного етапу її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності і помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0-10 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Тема дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1,2,3 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 4,5,6 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 7,8, 9 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 10,11,12 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – екзамен. Екзамен проводиться у вигляді тестування онлайн в ЕНК. На нього виносяться тести з усіх тем курсу пропорційно, загалом у білеті 40 тестів. Кожен тест оцінюється у 1 бал максимально, тому за 40 тестових завдань студент може одержати максимально 40 балів.

При онлайн-тестуванні оцінка обраховується:

- для тестів, які передбачають одну правильну відповідь (формату «один з багатьох» та «так або ні») 1 бал виставляється, якщо відповідь правильна, у протилежному випадку виставляється оцінка 0 балів;

- за тест, який передбачає декілька правильних відповідей (формат «декілька з багатьох», «відповідність») оцінка розраховується на пропорційній основі. Якщо, наприклад, в тесті передбачено дві правильні відповіді, то 1 бал виставляється, якщо студент навів обидві правильні відповіді, якщо одну правильну і одну неправильну – то оцінка за тест 0,5 балів, якщо ж обидві відповіді студента неправильні – тест оцінюється у 0 балів). Аналогічно для 3 відповідей – кожна оцінюється у 0,33 бали і помилки враховуються відповідно.

Підсумковий рейтинговий бал одержується шляхом сумування оцінок семестрової поточної роботи студента (в межах 60 балів) та балів, отриманих за екзамен (в межах 40 балів).

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою ЄКТС	Кількість балів	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням курсу

Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Роль, предмет та завдання поведінкової економіки.
2. Цілі та завдання поведінкової економіки.
3. Предмет та методи дослідження в поведінковій економіці.
4. Відмінності традиційної та поведінкової моделей людини в економіці.
5. Обмеження традиційної та неокласичної моделей людини в економіці.
6. Особливості та ознаки раціональної поведінки.
7. Мозок як головна система регуляції поведінки
8. Мозкова активність та біологія прийняття рішень.
9. Психофізіологія прийняття рішень в економіці.
10. Нейроекономічна модель прийняття рішень.
11. Функції структур мозку при прийнятті рішень.
12. Принцип дії мозкової домінанти в регуляції поведінки людини.
13. Напрями практичного використання нейроекономічних знань.
14. Поняття й види когнітивних процесів
15. Когнітивні процеси в прийнятті економічних рішень.
16. Когнітивні обмеження.
17. Роль когнітивних процесів у прийнятті рішень.
18. Основні властивості сприйняття та уваги.
19. Суб'єктивність у прийнятті рішення.
20. Динаміка уподобань та фактори, що її обумовлюють..
21. Індивідуально-психологічні особливості прийняття рішення.
22. Теоретичні постулати, на яких базується модель квазігіперболічного дисконтування.
23. Фактори, що обумовлюють вплив групових ефектів на прийняття рішення.
24. Чинники впливу на внутрішню мотивацію.
25. Дослідження самоконтролю.
26. Емоції як регулятор активності.
27. Концепції прийняття рішень в умовах ризику
28. Теорія перспектив Канемана-Тверскі.
29. Ефекти ризикованого вибору.
30. Обмеження теорії прийняття рішень Неймана-Моргенштерна.
31. Фактори, що обумовлюють нетранзитивність переваг в умовах ризику.
32. Основні положення теорії перспектив Канемана-Тверскі.
33. Поняття міжчасового вибору.
34. Валентність подій та її вплив на оцінку ризику.
35. Фреймінг. Залежність вибору від контексту. Види фреймів.
36. Прокрастинація як результат дії індивідуальної ієрархії критеріїв.

37. Ціннісні фактори спільної бізнес-діяльності.
38. Групове мислення та мораль.
39. Соціальні феномени. Просоціальна поведінка.
40. Роль конформності у детермінації економічної поведінки.
41. Аномалії в економічній поведінці.
42. Соціальні аспекти економічної поведінки.
43. Моделі поведінки вітчизняних домашніх господарств як власників економічних ресурсів.
44. Поведінка споживача у архітектурі бізнес-рішень
45. Трансформаційна еволюція ролі людського чинника в контексті стійкого розвитку територій та міст.
46. Специфіка конфліктів на публічній службі та методи їх альтернативного вирішення.
47. Механізм імплікації поведінкового підходу в систему управління розвитком міста.
48. Сутність поняття "емоційний інтелект" та підходи до його концептуалізації.
49. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності. Зв'язок емоційного інтелекту з п'ятіркою "глобальних" факторів особистості.
50. Інструменти для налагодження роботи з пропонування медіації. Перебіг і практика медіації.
51. Поведінкові інститути цифрової економіки.
52. Поведінкові моделі суб'єктів ринку праці.
53. Співробітництво і кооперація в управлінні економікою.
54. Соціальні мережі та штучний інтелект у системі поведінкової економіки.
55. Економічні та соціальні аспекти міграції.

Політика академічної доброчесності та використання інструментів штучного інтелекту

1. Нормативна основа. Освітній процес і оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюються з дотриманням вимог статті 42 Закону України «Про освіту», статті 16 Закону України «Про вищу освіту», Положення про академічну доброчесність Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та Кодексу корпоративної культури Університету.

2. Робота здобувача. Усі види навчальної діяльності з дисципліни - відповіді на практичних заняттях, модульні контрольні роботи, розрахункові та аналітичні завдання, презентації, реферати, самостійна робота, підсумковий контроль - виконуються здобувачем **самостійно**. Використання чужих ідей, даних, розрахунків або тексту допускається лише за умови коректного посилання на джерело.

Здобувач має право користуватися будь-якими джерелами інформації та консультуватися з викладачем, одногрупниками й фахівцями. Обмеження стосується не доступу до інформації, а **привласнення чужого результату як власного**.

3. Порушеннями академічної доброчесності вважаються:

- **академічний плагіат** - оприлюднення результатів чужої наукової або навчальної праці як власних, а також відтворення тексту, розрахунків, таблиць, рисунків чи висновків з інших джерел без посилання;

- **самоплагіат** - повторне подання власної роботи, яку вже було зараховано з іншої дисципліни або в попередньому семестрі, без погодження з викладачем;

- **фабрикація** - вигадування даних, результатів розрахунків, джерел або посилань, яких не існує;

- **фальсифікація** - свідома зміна або модифікація вихідних даних чи результатів розрахунків;

- **списування** - виконання завдань контрольних заходів із використанням не дозволених джерел інформації або технічних засобів;

- **обман** - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної навчальної діяльності, зокрема здавання роботи, виконаної іншою особою;

- **хабарництво** та **необ'єктивне оцінювання** - у значеннях, визначених статтею 42 Закону України «Про освіту».

4. Перевірка робіт. Письмові роботи, що подаються на оцінювання у обсязі, достатньому для перевірки на плагіат (реферати, аналітичні записки, розрахунково-графічні та проєктні роботи), перевіряються на наявність текстових збігів у системі, яку використовує Університет. Рекомендований рівень оригінальності тексту - **не нижче 70 %**. З розрахунку оригінальності виключаються коректно оформлені цитати, бібліографічний опис, назви нормативно-правових актів, стандартні формулювання методик і формули.

Робота з рівнем оригінальності, нижчим за встановлений, повертається на доопрацювання. Повторне подання роботи з тим самим порушенням є підставою для виставлення нульової оцінки за відповідний вид роботи.

5. Використання інструментів штучного інтелекту. Генеративні інструменти штучного інтелекту (ChatGPT, Claude, Gemini, Copilot та аналогічні) є частиною сучасного професійного інструментарію економіста, і дисципліна не забороняє їх використання. Водночас застосовуються такі правила.

Дозволено без окремого погодження:

- пошук і попередній добір джерел за темою (з обов'язковою подальшою перевіркою кожного джерела за бібліотечним каталогом, офіційним вебсайтом видання або через сервіс doi.org);
- переклад іншомовних текстів;
- перевірка орфографії, граматики та стилістики власного тексту;
- пояснення незрозумілих понять, формул і методик;
- генерування ідей, планів і структури роботи;
- допомога у форматуванні таблиць, побудові діаграм і оформленні візуалізацій;
- генерування навчальних прикладів і запитань для самоперевірки.

Не дозволено:

- подання згенерованого тексту як власного - зокрема аналітичної частини, інтерпретації результатів, висновків і пропозицій;
- виконання розрахунків без розуміння їх методики, коли здобувач не може самостійно пояснити хід і результат обчислення;
- генерування вихідних даних, статистичних показників або емпіричних результатів;
- використання будь-яких зовнішніх інструментів під час аудиторних контрольних заходів і підсумкового контролю, якщо викладач прямо не дозволив їх застосування;
- **подання посилань на джерела, згенеровані або запропоновані інструментом штучного інтелекту, без перевірки їх реального існування.** Наявність у роботі неіснуючого джерела кваліфікується як фабрикація (п. 3), незалежно від того, чи здобувач діяв свідомо.

Обов'язок декларування. Якщо генеративні інструменти застосовувалися при підготовці роботи, здобувач зазначає це в примітці наприкінці роботи за формою: назва інструменту, мета використання, обсяг застосування. Наприклад: *«При підготовці роботи використано ChatGPT для попереднього пошуку джерел за темою розділу 2 та перевірки стилістики тексту». Усі джерела перевірено за бібліотечними каталогами. Розрахунки, аналіз та висновки виконано автором самостійно»*.

Декларування використання не знижує оцінку. Приховане використання за наявності ознак генерованого тексту розглядається як обман (п. 3).

Ключовий критерій. Незалежно від застосованих інструментів, здобувач має бути здатним пояснити на вимогу викладача походження кожного наведеного числа, логіку кожного розрахунку і зміст кожного твердження у власній роботі. Нездатність це зробити є самостійною підставою для зниження оцінки за відповідний вид роботи.

6. Наслідки порушення. За встановленим фактом порушення академічної доброчесності викладач може: повторно оцінити роботу; повернути роботу на доопрацювання; виставити нульову оцінку за відповідний вид роботи; призначити повторне

проходження оцінювання. У разі повторних або систематичних порушень питання виноситься на розгляд кафедри в порядку, визначеному Положенням про академічну доброчесність Університету.

7. Права здобувача. Здобувач має право: бути поінформованим про правила академічної доброчесності до початку вивчення дисципліни; ознайомитися з результатами перевірки власної роботи; надати пояснення щодо виявлених збігів; оскаржити рішення викладача в порядку, визначеному Положенням про академічну доброчесність Університету.

Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Кравченко М. О., Кузнєцова К. О., Ченуша О. С. Поведінкова економіка. Опорний конспект лекцій: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 486 с.
2. Поведінкова економіка: від теорії до практики [міждисциплінарний навчальний посібник]; за науковою ред. Татомир І.Л., Квасній Л.Г. Трускавець: ПОСВІТ, 2022, 408 с.
3. Талер Р. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду. К.: Наш формат, 2023. 464 с.
4. Полінкевич О. М., Волинець І. Г. Обґрунтування управлінських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. 363 с.

Додаткова

5. Аріелі Ден. Передбачувана ірраціональність / Ден Аріелі ; пер. з англ. Дзвінки Завалій. -Львів : Вид-во Старого Лева, 2018. 296 с.
6. Ґоулман Д. Емоційний інтелект у бізнесі / Деніел Ґоулман ; пер. з англ. Ю.Шекет. Х.: Віват, 2021. 528 с.
7. Івашук Ю.П. Поведінкова та експериментальна економіка: навч. посіб. / Ю.П. Івашук. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. 120 с.
8. Компанієць В. В., Полякова О. М. Економічна психологія: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2021.Ч.4. 90 с.
9. Управління конфліктами для потреб публічної служби: посібник і методичні рекомендації / Калениченко Т., Кисельова Т., Копіна А., Корабльова О., Проценко Д., за заг. ред. Д. Проценко. Київ: Ваіте, 2021. 224 с.
10. Баранов В. В. Роль поведінкової економіки в розумінні прийняття економічних рішень. Академічні візії. Випуск 28/2024. https://doi.org/10.5281/zenodo.10691679
11. Безгін К. С., Ушкальов В. В. Поведінкова економіка: епістемічний поворот у трактуванні раціональності. Економіка України. 2019. №7-8 (692-693) С. 3-15.
12. Возняк Г., Патицька Х., & Кльоба, Т. Поведінкова економіка в сучасних дослідженнях регіонального і місцевого розвитку: теоретичні аспекти. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2021. 1(36). 293–301. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3210
13. Гудзь М.В. Поведінкова економіка в умовах війни: вплив емоцій на економічні рішення громадян. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 50. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2384/2305
14. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / пер. з англ. М. Яковлєва. Київ: Наш Формат, 2017. 480 с.
15. Кожем'якіна С.М., Ушенко Н.В., Мазуров С.А. Критерії визначення високопродуктивних робочих місць на вітчизняних підприємствах. *Часопис економічних реформ.* 2024. 4(56). С.24-33. DOI: https://doi.org/10.32620/cher.2024.4.03 *(фахове видання (категорія Б)).*
16. Кулеба Д. Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. #книголав, 2022. 384 с.

17. Мажара Г.А. Моделювання ірраціональної поведінки економічних агентів на товарному ринку. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з економіки за спеціальністю 051 Економіка» (освітньо-наукова програма «Економічна кібернетика»). Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київ, 2020. 156 с.
18. Осецький В.Л., Осецька Д.В., Демидюк О.О. Поведінкові інститути цифрової економіки: вплив на моделі людської поведінки, трансформацію відносин власності та рівень довіри. Review of Transport Economics and Management. 2022. Вип. 7(23) С. 5-14.
19. Талер Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення / пер. з англ. Світлана Крикуненко. К.: Наш формат, 2018. 464 с.
20. Ушенко Н. В., Швець П.А. Інституційні трансформації соціально-трудових відносин в Україні під впливом цифровізації. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 18 (4). 2025. С. 655-667. DOI: http://doi.org/10.32750/2025-0455. *(фахове видання (категорія Б))*.
21. Ушенко Н.В. Соціальне підприємництво у системі сприяння ветеранської зайнятості. *European scientific journal of Economic and Financial innovation.* №2(16). 2025. DOI: http://doi.org/10.32750/2025-0205 *(фахове видання (категорія Б))*.
22. Ушенко Н.В. Фінансово-кредитні важелі державного регулювання інноваційної діяльності: поведінкова траєкторія в будівництві. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2(20), 2026. С. 431-440. DOI: http://doi.org/10.32750/2026-0236 Retrieved із https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/822 *(фахове видання (категорія Б))*.
23. Ушенко Н.В., Кожемякіна С.М., Тупіка А.С. Соціальні інновації та соціальна відповідальність: як людський чинник впливає на сталий розвиток міста. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій.* Том 2. № 14. 2024. С. 439-447. DOI: http://doi.org/10.32750/2024-0239 *(фахове видання (категорія Б))*.
24. Ушенко Н.В., Швець П.А. Якість життя населення Київської агломерації під час війни: вплив економічних та соціальних факторів. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation.* Т. 3. №17. 2025. С. 451-467. DOI: http://doi.org/10.32750/2025-0340 *(фахове видання (категорія Б))*.
25. Фоміна О.О. Економічна поведінка соціуму в умовах суспільної трансформації. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. – Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний технічний університет». Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. 471 с.
26. Шаульська Л. В., Томчук О. В. Чому люди обирають міста: поведінкові моделі в контексті розвитку людського потенціалу. Ефективна економіка. 2020. №12. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/20.pdf
27. Якимова Н. С. Поведінкові моделі суб'єктів ринку праці в новій економіці. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021. 498с.
28. Andrew Caplin. An Introduction to Cognitive Economics. The Science of Mistakes. Springer Nature Switzerland, 2024. 158 p. https://doi.org/10.1007/978-3-031-73042-9
29. Caplan Arthur J.A Practicum in Behavioral Economics. (2022). *Applied Economics Faculty Publications.* Paper 1314. https://digitalcommons.usu.edu/appecon_facpub/1314
30. Kovbych T., Filipenko A., Mazurenko V., Ushenko N., Polischuk L. IT Sector the Labor Market of Ukraine in the Conditions of Global Digitalization [IT сектор ринку праці

України в умовах глобальної цифровізації]. *National Institute Economic Review*. Published online 2025: 1-17. DOI: 10.1017/nie.2025.10 (SCOPUS; WoS).
31. Ushenko N., Tereshchenko E., Dielini M., Nesterova M., Lozhachevska Ł., Honcharenko N. Behavioral Models of Decisions-Making by Business and Industry Stakeholdes. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. №5(40). С. 300-313. URL: https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/3544

Інформаційні джерела

32. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/
33. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України. URL: https://www.kmu.gov.ua/
34. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/
35. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/
36. Інститут демографії та соціальних досліджень. URL: https://idss.org.ua/index
37. Асоціація міст України. URL: https://auc.org.ua/library
38. BehavioralEconomics.com. The official site of Behavioral Economics Group. URL: https://www.behavioraleconomics.com
39. An Introduction to Behavioral Economics. URL: https://www.behavioraleconomics.com/resources/introduction-behavioral-economics/
40. The key principles of behavioural economics. URL: https://slooowdown.wordpress.com/2012/02/05/summary-of-nudge-by-thaler-sunstein-summarised-by-paul-arnoldtrainer-facilitator-paul_arnoldme-com/
41. The rise of behavioral economics and its influence on organizations. URL: https://hbr.org/2017/10/the-rise-of-behavioral-economics-and-its-influence-on-organizations